

revista

narradors
i narració

número 8
solstici d'estiu
del 2004

Edita:

Associació
de narradores i narradors

Museu Etnològic
Pg. de Santa Madrona, s/n
(Montjuïc)
08038 Barcelona

Tel. 93 424 68 07

www.anincat.org
anincat@wanadoo.es

Direcció:

Roser Ros

Consell de redacció:

Montserrat Solanas,
Martha Escudero,
Inongo-vi-Makomé,
Catherine Favret

Col.laboradors:

Pep Duran
Ignasi Potrony

Disseny gràfic i fotografies:

Jordi Palet i Puig.

*Es permet la difusió
dels textos d'aquesta
revista, sempre i quan
se'n mencioni la font.*

2 Sumari

3 Editorial

Nosaltres no ens rendim

4 De boca a orella

El narrador y el imaginario. Pepito Mateo

*Apunts sobre plantes, fongs, animals
psicoactius i contes: vehicles de visita a
altres realitats.* Ferran Martín

**10 Les mil i una.
Esdeveniments al voltant de la narració.**

Trobades, festivals

Formació

En la red

Poti-poti:

Comptar amb els contes, comarques gironines

Tocats pel conte

Cuentos al Centre Penitenciari de Quatre Camins

La narració oral a les escoles de l'Eixample

Tants contes, tants móns

Un gran espacio de Ocio: "La Comedia"

Cuentos enlatados: Las Ruleteras.

18 Llibres

20 Correu, obriu el correu

22 I per postres...un conte

El precio de un cuento. José Manuel de Prada Samper

24 La cita

Nosaltres no ens rendim

Avui ens volem fer ressò d'un tema que com a narradors lectors i oients ens preocupa, i força. Es tracta de la proliferació de reculls de contes destinats a ser llegits i qui sap si explicats, escrits pel que ara s'anomena autors mediàtics i que amb una certa frivolitat s'apropien de

relats de tradició oral tan antics com el món.

El resultat és una mena de *fast food*, un híbrid sense suc ni bruc, amb gust de res, que amb

l'excusa del mestissatge imperant, barreja, suprimeix, tergiversa o,

simplement, omet allò que no agrada, o allò que no interessa. Als

qui trafiquen amb total impudícia per aquesta

lleï d'històries ens agradaria demanar-los que fossin conscients

de la seva responsabilitat a l'hora de publicar els uns i a l'hora de reescriure els altres.

Aquesta tendència a editar qualsevol cosa omple de paranys la nostra feina com a narradors. Molts de nosaltres no hem estat introduïts a l'art d'explicar contes des de l'oralitat sinó més aviat a través de la lectura dels seus textos.

I això ens obliga a ser molt curiosos a l'hora de destriar el gra de la palla per triar les nostres lectures, posant de manifest la necessitat de tenir algú a qui recórrer per conèixer els bons llibres i com servir-se'n amb l'objectiu d'oferir productes orals ben elaborats, ben arrelats i amb projecció cap al futur a través de la paraula.

El cert és, però, que de bons i seriosos treballs no en manquen i des de les pàgines de la nostra revista ens ocupem de comentar-los i recomanar-ne la seva lectura i coneixement sempre que en sabem l'existència. Ens referim a llibres com l'Índex tipològic de la rondalla

catalana, a altres catàlegs tipològics i a altres reculls de contes, llegendes o altres materials, els autors dels quals tenen reconeguda solvència.

Però nosaltres que maldem per la millora de la feina de la narració oral tenim clar que això no ens basta. A l'editorial del darrer número de la revista *n* s'anunciava la imminent celebració de Paraula viva a Badalona en el marc del Fòrum 2004, una proposta que compaginava la reflexió i la formació dels narradors amb sessions de contes per a tots els públics.

No sabem si ha estat per raons polítiques o econòmiques o d'una altra naturalesa que se'ns escapa, però, de moment, ens hem quedat sense aquest espai i aquest temps que tanta falta ens fa i que amb tanta il·lusió hem estat preparant durant tot un any. Però nosaltres no ens rendim.

El narrador y el imaginario

Pepito Mateo

El narrador crea imágenes, es decir cosas virtualmente imaginables a través de la impresión. La palabra « imaginario » viene de *imago*, que tiene dos significados :

- 1) Hacer imaginar objetos inexistentes, como por ejemplo cuando hablo de un monstruo con dos cabezas cuya barriga es una lavadora... En este caso entramos en el género fantástico. Podemos concebir el monstruo, se hace imagen en nuestra mente, pero es irreal.
- 2) *Traer a la mente* cosas ausentes, como por ejemplo cuando hablo de un niño que pescaba desde un puente de madera verde. En este caso, hago presente algo que no está, pero que existe en la realidad de mi memoria y que se hace presente por medio de la sugestión.

Es sobre todo este segundo aspecto que se relaciona con el trabajo del narrador.

El narrador produce, con las palabras a las que da cuerpo, unas imágenes que son como una película interior. (hablo de imágenes en el sentido más amplio, relacionadas con todas las sensaciones : olfato, tacto, oído, gusto también). El narrador busca en sí mismo todos estos datos y los restituye en directo a su público, el cual crea él mismo sus propias imágenes, en un especie de malentendido creativo.

El narrador, a diferencia del actor de teatro, está constantemente redefiniendo el tiempo y el espacio a causa del juego que impone, y esto en el momento inmediato, con la complicidad de su público. El narrador es toda la historia, sin ser él mismo la historia. Actúa a diferentes niveles a medida que va narrando. Por momentos, es un narrador que reivindica el presente de su relación con el público, por otros, aleja las imágenes hacia la memoria (remite el público a otro espacio), en otra ocasión trae las imágenes a su espacio (aquí y ahora), en otro momento se hace

personaje, o decorado, ambiente, etc..
Manifiesta a través de todo su meta-

lenguaje (el cuerpo, la voz, la actitud, la mirada, en fin todo lo que crea imagen en su ser) unos planos diferentes que remiten el arte de contar al cine (más que al teatro).

Yo diría que el arte del narrador es sobre todo el de un *montador de secuencias*, y daré aquí algunos ejemplos :

- El narrador se dirige a todos de frente, en el tiempo y espacio presente : adopta un **plano fijo**
- Sugiere con un gesto que el lugar es un castillo, cambia de plano : **espacio y tiempo reinventados**
- Se ausenta con su mirada para seguir el desarrollo de su película en el pasado de su memoria, invitándonos (el público) a entrar en nuestro propio imaginario : es un **flash-back** .
- Recorre con su mirada todo el espacio que lo rodea : hace un **travelling**
- Cuelga en su persona tal o cual rasgo particular de un personaje, o simplemente hace más íntima su relación con el público : **produce un efecto de zoom**.
- Cambia de campo de visión, cuando « instala » tal situación en el espacio y la hace extrañamente visible para el público: **encuadra**
- Nos incluye en la imagen que esta creando: instala una **visión panorámica...**
- Pone entre él y el público cierta distancia: **plano de conjunto** o **plano general**
- Con sus silencios, produce **imágenes congeladas**, con su voz, produce **aceleraciones** o efectos de **cámara lenta**.
- **Superpone imágenes** cuando en su cuerpo conviven dos posturas. Por ejemplo, la parte baja del cuerpo sugiere un árbol mientras su cara es neutra, y su voz es la de una princesa
- Las rupturas que hace de una imagen a otra se hacen en « **cut** », (sin transición, o en « **fundido encadenado** »)

cuando pasa lentamente de una imagen a otra, dejando incluso a veces en su cuerpo partes del relato que pertenecen a varios espacios. Por ejemplo : está

con su público con la mirada, pero su voz delata un alejamiento hacia la continuación del relato, y en su mano, el objeto que acaba de evocar es aún perceptible.

- Sus **apartados**(salidas de la historia) son como guiños (de ojo) del **operador de cámara**.

- A veces utiliza los **efectos sonoros** para substituir las palabras : se hace **sonorizador**.

Como todos podemos constatar, todas estas técnicas, y no son exhaustivas, no necesitan tener una empresa de producción, ¡todo se hace con nada! Se trata de un cine portátil al servicio de todos, cuya ilusión funciona con el imaginario de los demás. El acto de narrar puede llegar a ser un objeto muy *sencillo* o al contrario podemos utilizarlo artísticamente de una manera muy sofisticada.

Se me ocurrió esto al observar estudiantes procedentes de diversos horizontes que participaban a mi clase sobre los relatos. Entre ellos, los estudiantes de cine me decían : « *no somos capaces de contar una historia* » y yo les decía “*cuando escribís un guión, lo vais concibiendo en vuestra mente. Podríais hablar de ello. Podríais decir : la historia empieza así, un hombre está andando, se le ve en primer plano, llega una luz sobre su cuerpo... Contad* ».

Varios estudiantes contaron entonces sus guiones, tal como los veían. Un estudiante decía :

« *Imagino una calle, por la noche, con una luz azulada, y la imagen cambiaría, se vería la luna, se oiría a lo lejos el ruido de un coche, un grito. Y de repente es la mañana, se oye una música alegre, se ve la cabeza de una mujer, etc...* »

Y me dije : ésta es una manera de entender la historia parecida a la del narrador, sólo que este último no dice lo que hace (los planos, etc)

Para mí, la modernidad del arte de contar consiste en esa fragilidad, en esa disponibilidad de pasar *de lo real a lo imaginario*, disponibilidad propia de la oralidad, de lo efímero de las imágenes creadas por palabras. Y

esta fuerza (y modernidad) del arte de contar no se explica por un eventual cambio de actitud de parte de los narradores desde que existe el cine, como si los narradores hubieran cambiado de modo de actuar desde entonces, sino al contrario, porque el cine es una proyección del universo mental humano. Tal vez, mañana, el narrador tenga que cambiar porque las próximas generaciones estarán influenciadas por las imágenes de síntesis, por la publicidad, por nuevas aportaciones de todo tipo que modificarán la vida, su ritmo, etc.. Pero en lo esencial, el arte del narrador seguirá siendo el de la comunicación más verdadera, más directa, que se apoya en lo cognitivo, lo afectivo y lo imaginativo, en una cierta proximidad que necesita un espacio y un tiempo real compartidos, como en el cuento tradicional.

El material del narrador es el de su observación de la vida y de su memoria. Este material es inagotable y eso debería preservarlo del discurso estereotipado, eso mientras él siga confiando en su película interior y se quede atento a su público. Tiene la obligación de encontrar su propia manera de imprimir imágenes en sus palabras para crear su universo original.

Apunts sobre

Plantes, fongs, animals psicoactius i contes: vehicles de visita a d'altres realitats.

Ferran Martín

El passat 22 de novembre de 2003, i amb motiu de la trobada oberta d'ANIN, vaig oferir al Pati Llimona la xerrada *Plantes, fongs, animals psicoactius i contes: vehicles de visita a d'altres realitats*. Vet aquí alguns apunts sobre aquest tema.

Arrel dels nous descobriments científics en camps dispars com poden ser les matemàtiques, física, biologia, meteorologia o l'estudi de les llengües, a principis del segle XX es va desenvolupar una nova manera d'enfocar la ciència anomenada sinèrgica. La sinèrgica, també coneguda actualment com teoria del caos, dona explicació a fenòmens complexos i diferents com la generació de raigs làser, la formació de turbulències, els corrents neuronals i l'evolució de les espècies. Mirat sota el prisma sinèrgic tot és una trena, tot està lligat i tot té relació amb tot, l'ADN i les paraules, els records i les cordes, els rius i les vides, un tema ens du a l'altre. Com resen aquests versos de Goethe: *Per trobar-te en l'infinit has de diferenciar per després ajuntar*. Proposo contemplar sota aquest prisma sinèrgic les profundes relacions que existeixen entre vegetals i paraules, Història i històries, fantasia i realitat.

Música i paraules, oracles i oralitat

Per comunicar-nos verbalment alguns conceptes relativament simples podem fem servir paraules onomatopèiques, molt probablement usades de manera continuada des de la nit dels temps. Les paraules com udol, fletxa, knock (*truc en anglès*), tambor (*darbuka en àrab, tam-tam en suahili*), torta (*o cop*), fuet (*entenent primer la fuetada que l'embotit*), palma (*en anglès clap*), be (*l'animal*), tro, xiuxiueig, dringar (*tintinear en castellà*) o puput són pures imitacions fòniques de sons que produïm o trobem a la natura

ordinària. Però la pregunta és: ¿D'on venen la resta de les paraules de la natura ordinària i més concretament aquelles que fan referència a aquella natura més aviat "extraordinària" com poden ser: somni, estrella, fada, mirall, vida, mort, viatge i d'aquí fins l'infinit (*ambdues incloses*)? Podrem seguir tot el rastre etimològic de les paraules però sempre acabarem topant amb el gran misteri. ¿Com van passar aquestes paraules del no ser, a ser conceptes abstractes i finalment paraules, sons modulats, que serveixen per comunicar-se i produeixen efectes en aquells que les escolten? Si més no haurem de reconèixer el terrible esforç artístic de les primeres creadores de paraules (fossin o no persones) i tenint en compte que alhora que creadors de paraules els humans també som els descendents d'unes amebes, es fa evident que la resta de la natura o el nostre món exterior també ha hagut d'influir força en que siguem com som i diguem el què diem.

Provarem de buscar l'origen de les paraules trenades allà on busquem els orígens de l'art.

En els temps antics els textos mítics i/o sagrats eren orals, poètics i musicals. Van ser concebuts d'aquesta manera en la seva llengua original l'I Ching, l'Alcorà, l'Odissea i la Il·líada d'Homer, el Tao Te Ching, el Ramayana, etc. Part d'aquesta riquesa es perd sense remei en les traduccions i interpretacions o pels garbells del temps, com les pedres del que van ser antics imperis. Si poguéssim fer-nos un oracle com els antics, ens sonaria una música que ens evocaria mil idees. Alfabet . Alpha, beta....zeta. El nom de Déu sempre està en moviment, les paraules també. Encara avui els pigmeus africans fan servir un llenguatge tonal i rítmic, musical. Amb aquests elements hom es pot fer una idea de la poètica manera de viure la realitat que té aquesta gent i probablement també tenien els nostres primers avantpassats, els primigenis teixidors de paraules.

D'aquells dies del despertar de la consciència humana encara conservem expressions corporals i artístiques, paraules, mites i metàfores cosmogòniques, ritmes, sons i formes de

conducta. Són totes aquelles coses peculiars que ens distingeixen de les altres espècies i que ens defineixen com a humans. Dintre d'aquestes peculiaritats es troba la capacitat d'imaginar, la capacitat d'interpretar la realitat des de diferents prismes, la de ser conscients de posseir temporalment un univers particular que alhora habita i forma part d'un cosmos, o sigui un món interior i un d'exterior, i la de poder-ho comunicar.

Segons Nietzsche: **“Para existir el arte, para que exista cualquier clase de actividad o percepción estética, es indispensable una cierta precondition fisiológica: la ebriedad. De antemano, la ebriedad debe de haber exaltado la excitabilidad de la máquina entera: ningún arte resulta sin que suceda esto. Todas las clases de ebriedad, por muy distintos que sean sus orígenes, gozan de este poder.”**¹

Tal com va dir W. La Barre parlant dels orígens xamànics de la religió i de la medicina: **“El chamán² era el original artista, bailarín, músico, cantante, dramaturgo, intelectual, poeta...”**³ i el xaman sempre ha tingut i té una estreta relació amb les plantes embriagants, la música, les històries fantàstiques, els prodigis verbals i totes les vies de l'èxtasi.

¹ Friederich Nietzsche (*El crepúsculo de los ídolos*, 1889)

² **Xaman o Xamà.** paraula derivada d'un mot siberià que vol dir “aquell que sap” i emprada actualment per definir aquells que coneixen els secrets de les plantes màgiques. El xamà és l'home medicina dels indis, el hierofant dels grecs, el druída dels antics celtes...

³ 1. La Barre, W.: “*The shamanic origins of religion and medicine*” *Journal Psychedelic Drugs*, núm. 11, pàg. 7-11, 1979

Un salt a l'“aquí i ara”

Què és per a tu una droga? Només si fem el petit experiment ens podem adonar de la complexitat del tema. Si ens plantejem la pregunta a nosaltres mateixos o la fem a deu persones diferents comprovarem que no és precisament una qüestió fàcil de respondre. Si ens remetem a la explicació que ens ofereix el Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans trobem que:

Droga f. Qualsevol substància, natural o sintètica, que, emprada com a matèria primera o com a ingredient, té aplicacions en química, indústria, artesanía, preparació de pintures, tintoreria, neteja, etc.

ESP. Fàrmac. **ESP.** Qualsevol substància estupefaent o narcòtica capaç de crear dependència.

Qualsevol pot veure doncs que, si la tercera acceptió del diccionari fos correcta, l'actualment prohibida LSD, descoberta totalment

(substància i efectes) pel químic Albert Hofmann l'any 1943 no entraria dintre d'aquesta categoria ja que és una substància estupefaent (que et deixa estupefacte) però no és capaç de crear dependència en el nostre organisme, suposant que el diccionari es refereixi a una dependència física, ja que una dependència emocional pot causar-la gairebé qualsevol cosa, des d'anar a pescar, escoltar contes i anar a collir bolets, fins a les màquines escura butxaques.

Més correcta em sembla la definició mil·lenària d'Hipòcrates i Galeno, pares de la medicina científica: una substància que en comptes de “ser vençuda” pel cos (i assimilada com simple nutrició) és capaç de “vèncer-lo” provocant- en dosis ridículament petites si es comparen amb

les d'altres aliments- grans canvis orgànics, anímics o d'ambdós tipus.

(Antonio Escotado, *Historia elemental de las drogas*)

Tot i que si llegim l'assaig del genial científic Jonathan Ott *Pharmakofilia o los Paraísos naturales* podrem veure que no existeix una diferència tan clara, ja que nosaltres mateixos som una simfonia química i tant aliments com imatges i paraules actuen en el nostre físic i d'alguna manera influeixen en el nostre estat anímic. Traslladat al fenomen narratiu podríem dir que la barrera entre allò que és droga i allò que no ho és, és tan subtil com la que pot existir entre un narrador de contes, un monologuista o un actor.

Penso que a aquells que treballem bàsicament amb paraules i sentiments, ens hauria de semblar remarcable el fet que una paraula d'un ús tant comú, i que fins i tot en els nostres diccionaris es tractada amb tan poc tacte, provoqui tantes reaccions d'un tipus o altre (por, respecte, ràbia, desig, curiositat, rebuig, etc.) en el si de cadascú.

Podrem observar que reaccionem així davant d'allò que anomenem tabú, tot allò que posa a prova la nostra idea preconcebuda de l'esquiva realitat. I precisament ha estat tasca dels narradors d'històries el nodrir als pobles amb

aquells missatges hàbilment amagats, jocs de paraules, ironies, que satisfessin la tafaneria, curiositat o afany de conèixer de la gent.

Curiosament, avui dia les persones que no coneixen la màgia dels contes, sigui perquè no els en han explicat mai o perquè ja no se'n recorden, també tenen sovint unes idees preconcebudes i normalment poc afinades amb la realitat d'allò que es produeix quan un rep o narra aquells contes.

És precisament aquí on resideix un dels principals nusos del problema: d'una banda tot allò que té a veure amb les drogues està condemnat legalment i moralment per la nostra cultura cristiana⁴,

ja que sembla ser un problema de tracte poc higiènic, i d'altra banda l'estudi de les anomenades plantes màgiques o enteògenes⁵ i les claus interpretatives que ofereixen només es pot completar havent-les acollit en el nostre si. O sia que tal i com passa en els millors contes, només per començar el viatge ja has de superar una prova i prendre la determinació d'entrar.

És per això que el psiconauta⁶ entén els viatges i les vivències de mites, dimonis, palaus de vidre, dracs o deesses no com

⁴ segons Escotado: Desde el siglo V en adelante - al menos a partir de la tesis agustiniana de la "ilusión diabólica" para explicar los fenómenos de metamorfosis-la hechicería de posesión y la chamánica, los ritos iniciáticos paganos, las orgías y todo ese universo ligado a fármacos constituye la justificación recurrente de las campañas emprendidas para su exterminio. No se suele precisar cuáles ni por qué, aunque hay hierbas "maléficas"; tampoco parece saberse cuales ni por qué, aunque hay untos "infernales"; de igual manera es cosa oscura cuáles y por qué, si bien hay plantas "satánicas". El hecho de no abordar frontalmente la cuestión, con categorías analíticas precisas, no significa que haya dudas en cuanto al fondo, sino solamente que el tema en si es inmundo, como la sexualidad, y que abordarlo ofende. Esto es intrínsecamente "cristiano". Historia general de las drogas. Antonio Escotado. pàg. 360-361

⁵ **Enteògen** Neologisme proposat per diferents filòlegs i investigadors i de creixent acceptació emprat per substituir els termes: al·lucinogen, psicotròpic, psicomimètic, psiquedèlic, etc. Aquest terme deriva d'una antiga paraula grega que vol dir "tornar-se diví interiorment" o "déu dintre nostre", terme que empraren per descriure estats d'inspiració poètica o profètica i per descriure un estat enteogènic induït per plantes sagrades.

⁶ **Psiconauta** Neologisme encunyat per Ernst Jünger (Jünger 1970) per definir viatgers que empren com a vehicle drogues enteogèniques.

una idea sinó com una realitat o un intent de comunicar aquesta realitat viscuda. Ja que sota els efectes de fongs i plantes, ahir sagrades, avui maleïdes, es van concebre el viatge d'Ulisses i els argonautes o el de Teseo pel laberint en busca del Minotaure i només sota els efectes de fongs, plantes o alteradors de consciència de efectes iguals es podran arribar a comprendre plenament avui. Així ho veiem en les paraules del grec Sófocles citades per un dels pares de la etnofarmacognòsia⁷ R.G.Wasson en el llibre *El camino a Eleusis* per descriure les experiències viscudes després de pernoctar al Telesterion⁸ d'Eleusis: - *Tres cops felïços són aquells dels mortals que havent vist aquells ritus parteixen cap a*

l'Hades; doncs només per a ells hi ha la seguretat de dur allà una vida vertadera. Per a la resta tot allà és maligne. (El camino a Eleusis Wasson, Hofmann, Ruck)

Així doncs, ens podem cremar les connexions neuronals intentant comprendre, per exemple, un conte dels indis shuar⁹ o la seva mitologia i no entendrem

res ja que, per als shuar la poció d'ayahuasca¹⁰ és l'eix vertebrador de la seva cultura i és en base a les visions que reben d'aquestes pocions que construeixen la seva realitat. No és debades que ells s'auto-anomenin els caçadors de somnis.

⁷ **Etnofarmacognòsia** L'aprenentatge a partir de plantes i fàrmacs emprats per les diferents ètnies

⁸ **Telesterion** Temple situat a la illa d'Eleusis on, des del segle XV aC., cada any milers de peregrins rebien els Misteris de mans dels Hierofants.

⁹ Els **shuar**, mal anomenats jívaros o reductors de caps, son els habitants de la selva amazònica compresa entre Equador i Perú.

¹⁰ **Ayahuasca** l'arrel dels morts, és el component primordial i que també dona nom a la poció enteogènica així anomenada. La planta d'Ayahuasca (*Banisteriopsis Caapi*) barrejada amb la Chacruna (*Psychotria Viridis* o d'altres plantes riques en D.M.T) és un potent enteògen.

Actualment no estem educats en una cultura que faci servir les plantes visionàries com a vehicles d'èxtasi i de comunió, i tot i que les evidències i descobriments assenyalen que les fonts de les que ha begut la nostra cultura eren fúngiques i vegetals, hem perdut el costum i ens fa por que el conte del viatge meravellós pugui esdevenir terriblement real.

Conta un preciós mite grec com un poble sencer vivia dintre d'una caverna, en la penombra, i ignorant de la plena llum del sol. No satisfet de viure entre tenebres un explorador decideix trobar l'origen de la llum i després de fer un llarg i penós viatge d'ascensió, aconsegueix arribar a la superfície i contemplar el món totalment il·luminat. L'explorador torna a la cova per assabentar els seus de la confusió en la que viuen i de la nova i reveladora

descoberta però aquells que viuen en la cova son incapaços d'acceptar la nova i finalment opten per menjar-se l'explorador i continuar vivint en la penombra.

El nostre actual sistema tampoc afavoreix el retrobament amb certes substàncies i els investigadors d'aquest camp veuen com, un cop més, el mite de la caverna es fa real i dificulta els progressos en la investigació i la difusió dels mateixos. Aquests investigadors: botànics, sociòlegs, químics, psicòlegs, psiquiatres, antropòlegs, teòlegs, lingüistes, neuròlegs, músics, artistes, etc. és veuen sovint obligats a treballar en la clandestinitat.

Sóc de l'opinió que sempre és millor procurar conèixer allò que hom tem. Caldrà acostar-s'hi amb respecte, seny i cautela però sense perdre la curiositat i l'afany d'aprendre. Per sort, moltes de les pautes per vèncer el terrible monstre de

la ignorància també les trobem amagades
en els contes i aquí en Patufet i els seus
col·legues esdevindran uns guies
inestimablement útils. Es per això que en
comptes d'aquell *más vale malo conocido
que bueno por conocer* que ens ha
acompanyat durant tants anys, jo proposo
un *benaventurats aquells que encara
conserven, en algun indret del cor, la
capacitat d'astorar-se ja que ells
heretaran el regne de l'intangibile.*¹¹

¹¹ . Roberto Rosaspini Reynolds en el recull il·lustrat
d'èssers màgics: *El mágico mundo de las hadas*

Val a dir que la literatura existent és
extensíssima i normalment d'una gran
qualitat, entre d'altres:

ESCOHOTADO, Antonio
Historia general de las drogas
Madrid: Alianza, 1988

USÓ, Juan Carlos
Drogas y cultura de masas.
Madrid: Taurus, 1998

SAMORINI, Giorgio
Los alucinógenos en el mito
Barcelona: Los Libros de la Liebre de
Marzo, 2001

FERICGLA, Josep M.
El bolet i la gènesi de les cultures
Barcelona: Alta Fulla 1991

FERICGLA, Josep M. Fericgla.
Els Jívaros, Caçadors de somnis
Barcelona: Edicions La Campana, 1994

FERICGLA, Josep M.
Al trasluz de la Ayahuasca
Barcelona: Los Libros de la Liebre de
Marzo

OTT, Jonathan
Pharmacothéon
Barcelona: Los Libros de la Liebre de
Marzo, 1997

OTT, Jonathan
Pharmacophilia o los paraísos naturales.
Barcelona: Phantástica, 1997

HUXLEY, Aldous
La filosofía perenne
Barcelona: Edhasa, 1997

HUXLEY, Aldous
Las puertas de la percepción
Barcelona: Edhasa, 1997

HOFFMANN, Albert
LSD
Barcelona: Gedisa, 1980

HOFMANN, Albert
Mundo interior- mundo exterior
Barcelona: Los Libros de la Liebre de
Marzo, 1997

HOFFMANN, Albert; SCHULTES, E.
Plantas de los dioses.
México: F.C.E., 1982

McKENNA, Terence
El manjar de los dioses
Barcelona: Paidós, 1993

GORDON, R. Et al.
*El camino a Eleusis. Una solución al
enigma de los misterios.*
México: F.C.E., 1980

SAMORINI, Giorgio
Animales que se drogan.
Barcelona: Ediciones Cádiz, 1993

Alguns d'aquests llibres es poden trobar a
moltes llibreries i a les biblioteques
públiques, tots els podem trobar segur a
la llibreria Makoki¹² o a la biblioteca de
l'Arsec¹³.

Ferran Martín

¹² Llibreria Makoki Ubicada a la Plaça del Pi de
Barcelona, va ser la seu de l'ARSEC i ha estat la
primera llibreria especialitzada en drogues i estudis
cognitius de l'estat espanyol.

¹³ ARSEC la "Asociación Ramon Santos de estudios
sobre el cannabis" amb seu al Carrer del Parc, 3 entll-1^a
de Barcelona. Ha estat el primer moviment anti-
prohibicionista de l'estat espanyol i es congratulen de
poder explicar que Gabriel Garcia Márquez després de
cien años de soledad i amb el premi Nobel a la butxaca
va demanar un dia d'associar-s'hi. De llavors ençà, n'és
Soci d'honor.

Festivals, trobades, cicles, jornades...

4a Trobada de contacontes dels Països Catalans

Torredembarra, 7 i 8 de maig de 2004

El Patronat Municipal de Cultura de l'Ajuntament de Torredembarra ha organitzat per segon any consecutiu la 4a Trobada de contacontes dels Països Catalans amb la col.laboració de l'Associació de Narradores i Narradors (ANIN).

Enguany hem comptat amb vuit narradors provinents de diferents indrets del país: Carles Alcoy (Salàs de Pallars, Pallars Jussà), Montse Bosch (Espluga de Francolí, Conca de Barberà), Domingo Chinchilla (València, l'Horta), Teresa Duran (Barcelona, Barcelonès), Carme González (Tarragona, Tarragonès), Gerard Jacquet (Millars, Rosselló), Caterina Valriu (Campanet, Mallorca) i Imma Pujol (Piera, Anoia).

Durant dos dies diferents espais de la vila s'han omplert de contes: les escoles, la residència d'avis, el Castell i la plaça de la Vila.

Entre conte i conte vam reservar un espai per a reflexionar sobre la nostra tradició oral. Enguany vam comptar amb la Carme Oriol coautora, juntament amb el Josep M. Pujol, de *l'Índex tipològic de la rondalla catalana*.

Eina que permetrà de fer conèixer mundialment el nostre ric patrimoni rondallístic atès que per primera vegada la rondallística catalana apareixerà referenciada en un índex mundial. Com bé va apuntar la seva autora aquesta eina no és exhaustiva, ni definitiva, sinó que suposa un punt de partida.

Un cop feta la presentació s'inicià una tertúlia a l'entorn de la necessitat d'aprofundir en la recerca, estudi i recuperació de la rondallística dels Països Catalans.

En aquest sentit es va apuntar la possibilitat de formar un equip pluridisciplinari de treball establint una xarxa de relacions entre les persones que hi estiguin interessades.

Un dels primers objectius marcats serà de donar suport i esperonar a aquelles persones que estiguin interessades en la recuperació de la rondallística en la seva pròpia regió, pensant fonamentalment en aquelles comarques on hi ha menys material recopilat.

Per aquesta raó, es va acordar d'iniciar contactes amb la Catalunya Nord a través del músic i contacontes Gerard Jacquet.

Finalment tots els assistents van fer palesa la importància de donar continuïtat a aquesta

trobada convertint-la en un espai d'intercanvi, de reflexió i d'unió entre els contacontes que mantenen viva la tradició oral dels Països Catalans.

Imma Pujol i Farrés,
contacontes
immap@tinet.org

III Festival de la palabra. Alcalá de Henares (Madrid)

Tuve oportunidad de participar en este festival que se llevó a cabo los días 30 de abril, 1 y 2 de mayo y que estuvo coordinado por el grupo Légolas (legolas-ce@terra.es), narradores de la ciudad de Alcalá. Además de haber tenido el placer de contar cuentos en un corral

de comedia, del que se ha restaurado la estructura del escenario y que guarda una colección de objetos que se utilizaban para los efectos sonoros, tuve el gusto de ver y compartir con otros narradores. Rica experiencia.

Creo que ya sea participando o como público, estos eventos de narración oral nos dan la oportunidad de disfrutar de diferentes maneras de hacer y de muchos, muchos cuentos. Es por ello que recomiendo visitar la web del Seminario de literatura infantil y juvenil de Guadalajara en la que se puede encontrar una agenda detallada con los encuentros que se organizan anualmente en toda la península:

<http://www.maratondelos cuentos.org/centro/catalago/eventos.htm>

Martha Escudero
contescuentos1@wanadoo.es

Formació**Taller a la Biblioteca Central de
Terrassa**

El passat dissabte 27 de març va tenir lloc a la bct, Biblioteca Central de Terrassa, la tercera edició del Taller de narradors que des de fa un parell d'anys organitza la mateixa biblioteca amb la col·laboració de l'ANIN. Aquesta nova proposta, que es va titular "Tot parlant amb els contes", va comptar amb més d'una vintena d'assistents. I és que, per poder explicar històries, els narradors solen apropar-se a les biblioteques a trobar-se amb els contes, tot arrossegant a aquells que també tenen ganes de trobar-s'hi.

En una sessió intensiva, de matí i tarda, els narradors Ignasi Potrony, Martha Escudero i Roser Ros van introduir pares, mares, mestres, monitors de lleure, etc. en l'art d'explicar els contes, de fer-los propis i deixar-los sortir en explosió de paraules selectes, gestos més o menys estudiats i actituds versemblants.

Al llarg de la sessió es van treballar diverses històries, en tres grups dirigits per cadascun dels narradors, i que van donar com a resultat tres experiències contaires d'allò més constructives: un conte de diverses veus en una, desvergonyat i accelerat, una revisió d'històries amb personatges mig humans-mig rèptils, i un atac a mà armada als tòpics dels contes de princeses llepafils i capritxoses...

La preparació i la reflexió de la feina feta al de matí, va donar pas a una tarda alliberadora de contes per explicar i per compartir. "Tot parlant amb els contes", va ser, novament, una experiència molt satisfactòria per tots plegats, que va permetre a un nutrit grup de "conta-ferits" coneixe's, deslliurar-se de la vergonya, aprendre a explicar i a escoltar....

Esperem retrobar-nos-hi l'any que ve!

Salut Alarcón Leal
Biblioteca Central de Terrassa
Pg. de les Lletres, 1
08221 TERRASSA

TF. 93 789 45 89
<http://www.terrassa.org/bct>

Taller a la Casa Elizalde

Durante los meses de enero, febrero y marzo se llevó a cabo el taller "Tot parlant amb els contes". Diez sesiones de una hora y media cada una que giraron en torno a cuestiones como: ¿Cómo se construye un cuento?, ¿cómo crece y se transforma?, ¿cómo se adapta a lugares y épocas?, ¿qué secretos encierra?, ¿cómo habla de nosotros mismos?

Roser, Ignasi y una servidora tratamos de acercar a las participantes (todas mujeres ¿por qué será?) al extraordinario universo del cuento desde tres miradas diferentes. Cuestiones formales, estructurales; la simbología y las características psicodinámicas de la oralidad y el cuento como elemento de cultura.

Y creo que algo se logró porque el taller estuvo lleno de cuentos que las participantes fueron trayendo para compartir. Cuentos que venían desde un rinconcito de la memoria y que habían estado ahí largo tiempo; cuentos leídos en libros que habían quedado olvidados en la estantería cuando los hijos comenzaron a crecer, cuentos oídos que habían dejado una huella profunda.

Contamos cuentos, oímos cuentos, leímos cuentos, hablamos de cuentos, disfrutamos de los cuentos, ¿qué más se puede pedir?

Martha Escudero

En la red**Narradores Orales de Santa
Catarina, México**

En la red se pueden encontrar páginas y enlaces referentes a la narración oral, a los cuentos y a grupos de narradores, pero cuando se tiene la oportunidad de conocer personalmente y compartir cuentos con los miembros de uno de esos grupos que además viven y cuentan más allá de nuestras fronteras, la cosa toma otra dimensión. Es el caso de Víctor, Ángel del Pilar e Iván cuenteros mexicanos de paso por Barcelona y miembros del grupo de Narradores Orales de Santa Catarina, México.

Este grupo se constituyó ya hace años teniendo como centro de acción una hermosa plaza colonial situada en uno de los barrios más bellos y tradicionales de la Ciudad de México, Coyoacán. Cada domingo a las 13,30 h la gente se reúne en la Plaza de Santa Catarina para disfrutar de los cuentos. Este espacio esta coordinado por Beatriz Falero, narradora mexicana de importante trayectoria que además dirige un boletín de difusión de las actividades del grupo y una página Web que resulta sumamente interesante por el hecho de ser interactiva. Las frases de bienvenida a la página no pueden ser más sugerentes:

“Únete a esta comunidad de narradores orales de cuentos, queremos saber de ti. Esta página se abrió para intercambiar experiencias y derribar fronteras”.

Y uno se puede convencer de participar cuando lee:

“BIENVENIDO A MÉXICO

ESTA ES UNA
COMUNIDAD DE
NARRADORES DE
CUENTOS. CREEMOS EN
EL VALOR DE LA
PALABRA COMO MEDIO
DE UNIÓN Y
COMPROMISO”

No dejen de visitarla:

<http://groups.msn.com/narradoresoralesdesantacatarina/pginaprincipal1.mswn>

Web del Canal #Cuentistas

<http://www.cuentistas.info>

Hace ya unos cuatro meses que pusimos en marcha la web del canal #cuentistas. La idea surgió en el canal de chat del mismo nombre que, como sabéis, comenzó a funcionar hará cosa de un año. Este canal fue idea de dos barbudos nada flacos -Félix Calatayud (Albo) y Pep Bruno- y tomó consistencia porque algunos asiduos (Pepe Maestro, Dani Borrón), otros visitantes (por nombrar a algunos: Campa, Cristina Verbena, Noemí Caballer, Grupo Búho, Yoshi, Charo Pita, Juan Arjona... en fin, no puedo recordar a todos) y otros amigos (gente interesada pero que no es cuentista profesional) se

empeñaron en creer que internet puede ser un instrumento útil para nuestro oficio.

En principio la web tenía como única función ir anotando cuestiones que se comentaban lunes tras lunes en el chat (quedamos todos los lunes entre 22 y 24 horas). Pero luego alguien sugirió que sería bueno colgar algunos artículos sobre narración oral que estaban dispersos en revistas y revistillas de difícil acceso. Más tarde salió la idea de los pueblos morosos, así nació el epígrafe Infierno y Purgatorio. Después vino Félix incordiando con una estupenda

propuesta, la de narrantes (el lugar para la creación). Visto como estaba el asunto qué menos que poner un directorio de webs de cuentistas y revistas de narración oral en internet, así como una pequeña agenda con eventos relacionados.

Lo cierto es que la web de cuentistas está creciendo a ritmo tranquilo. Se va actualizando regularmente cada semana y esto, en internet, es vital. Es verdad que tenemos algunas cuestiones pendientes: el diseño es bastante de andar por casa y el dominio no está registrado, pero eso se va a arreglar antes del verano, los amigos de www.grupobuho.com se comprometieron a echar una mano y ya estamos buscando un dominio propio y un lugar donde alojar la web sin

publicidad. Además estamos pensando en la posibilidad de ofrecer a los cuentacuentos que no tienen web personal un espacio para colgar su currículum, con más texto y fotos que el que hay en la web del Maratón de Guadalajara (no tanto un catálogo sino la posibilidad de que quien quiera pueda tener una pseudoweb personal antes de meterse de lleno con su propia página). La idea es seguir creciendo y terminar por ser una web de todos los narradores, un lugar que no es de nadie y que es de todos, un espacio más para la reflexión y el encuentro, para la información y la creación, un lugar para cuando nos echemos de menos.

Y bueno, que podamos seguir así, levantando entre todos una web gratuita y con vocación de servicio. Si después de leer esta breve reseña te apetece enviar algún material, sugerencia o echar una mano, no dejes de escribirme:

loscuentosde@pepbruno.com

Pep Bruno
www.pepbruno.com

Poti-poti

Comptar amb els contes a Comarques Gironines

Des de fa uns 5 anys als gironins ens ha canviat la vida, vull dir que hem millorat el nostre nivell cultural, emocional i vital. No és gràcies al TGV, ni a la pujada de les hipoteques, es clar, senzillament han entrat a les nostres vides, els CONTES.

A partir d'una iniciativa entre particular i institucional, es va crear "El racó dels contes", organitzat des de El Galliner, l'escola de Teatre, juntament amb la Diputació, per portar contes i interès per a la lectura a gairabé totes les biblioteques del territori gironí.

L'hora del conte, des de el principi, va ser acollida amb molt interès, tan per bibliotecaris, com per contistes, i el més important, pels usuaris més menuts de les biblioteques.

Des de aleshores el conte ha anat comptant pels més iniciats en el tema, però també, encara que més discretament, pels més asèptics o menys convençuts.

A Girona i rodalies és fàcil des de fa un temps, trobar contes pel més petits, no només a biblioteques, també s'hi apunten llibreries i museus.

N'hi ha els dissabtes a la Llibreria Pla Dalmau de Girona, també a l'Abacus de la mateixa ciutat, al Museu d'història de Girona i aquest estiu en trobareu de divertits i tradicionals al call jueu Gironí, entre d'altres.

I de tant en tant n'h ha pels que no estan per "cuentus", o sigui per ganàpies que busquen noves emocions. D'aquests n'hem pogut veure a les biblioteques, i també en alguns locals no especialistes en el tema, com per exemple algun bar, podriem citar concretament els City Arms de Girona, Banyoles i Figueres), però són molts menys dels que ens agradaria als més adictes o als que intentem viure'n, del "cuentu" vull dir.

S'hauria d'intentar que es compaginin bé, les copes, la música i les paraules, en aquestes iniciatives privades, que en d'altres llocs, aposten i arrisquen per aquesta opció.

A Olot han tingut un "Temps de paraules" aquest mes d'abril i en programaran més des de l'Ajuntament, per aquest estiu.

A la Casa de Cultura de Girona, n'hem pogut sentir algun cop, també a l'auditori de la Mercè, a la Fontana d'Or gironina, hi ha centres cívics i de joves que creuen que "anar" de contes és una bona manera de comunicar-nos, de divertir-nos, de fer amics...

Però des de la meua humil opinió hi ha molta feina per fer, perquè no volem que els contes siguin una moda, volem que a Girona, es compti amb els contes!

Rosa Vilà (contista)
vadecontes@yahoo.es

Tocats pel conte

Hi ha qui està *tocat per la tramuntana*, i n'hi ha de *tocats del bolet*, i també de *tocats pel llamp*. Ara, amb punt de trobada a Salt, es reuneix una colla de la província de Girona: la colla dels **Tocats pel conte**. Un grup d'homes i dones que, d'una manera o altra, el conte i la narració ens ha tocat fins al punt de fer-nos fer alguns quilòmetres els vespres del tercer dimecres de mes per poder-nos trobar a la biblioteca Jaume Ministral i Masià al voltant d'una taula molt ben parada tot compartint el que ens té tocats: el conte, la narració i tot el que gira al seu voltant.

Ara per ara els nostres objectius com a grup no van més enllà de la voluntat d'anar-nos coneixent i consolidant com a grup de, de... doncs d'això, com a grup de gent tocada pel conte. Som un grup molt jove (tot just si fa mig any que ens anem trobant) que va sorgir de la necessitat de compartir les nostres inquietuds sobre el conte i la narració a Girona.

Mestres, bibliotecàries i bibliotecaris, narradors i narradores professionals i ocasionals, educadors, membres d'ANIN i del grup Va de Conte, gent que vivim a Girona, a Salt, a Blanes, a Besanó i a d'altres pobles gironins, anem donant forma i intenció a aquestes trobades. No podem evitar-ho, la nostra passió pel conte i la narració ens apassiona, les nostres inquietuds sobre què passa i què volem que passi sobre la narració a casa nostra ens inquieten. Per això ens trobem.

Sessi Sitjà
sessisitja@hotmail.com

Cuentos al Centre Penitenciari de Quatre Camins o de cómo algunos cuenteros, narradoras y cuentistas seguimos aprendiendo.

A finales del mes de marzo se puso en contacto conmigo la bibliotecaria de Quatre Camins, quería organizar una sesión de cuentos en la prisión, pero no tenía presupuesto.

Resulta que no hacía mucho tiempo, en la última asamblea de ANIN, se había hablado de la posibilidad de integrar un grupo de voluntarios que estuvieran dispuestos a atender aquellas demandas de cuentos para espacios, grupos o personas sin apoyos pecuniarios, o sea 0€.

Así que me puse manos a la obra. A través del correo electrónico hice llegar la invitación a los socios de ANIN. La respuesta fue maravillosa, 15 personas dispuestas a participar. Ante el interés propuse a la bibliotecaria, que me había hablado de un día a escoger entre el 19 y el 22 de abril, semana de Sant Jordi, de hacer

cuentos todos los días, estuvo encantada. Definimos entonces horarios para cada día, dos sesiones por la mañana y dos por la tarde, que envié a los narradores interesados. Por cuestiones de agenda algunos no pudieron participar, pero se sumaron otros. En total el grupo se integró por 11 narradores. Teníamos que hacer cuatro sesiones así que nos organizamos en tres tríos y una pareja. Cada pequeño grupo se comunicó para definir el título de su sesión y para ponerse de acuerdo en la manera de trasladarse a QC hasta que finalmente, después de un ir venir de correos electrónicos, participamos en la semana cultural que con mucho esfuerzo, dedicación y escaso apoyo institucional

organizan los formadores del centro penitenciario.

Los narradores pudimos disfrutar de nuestra labor, de los cuentos, de la relación con otros narradores, de contar acompañado y de un público entregado y agradecido.

Las sesiones fueron memorables, que lo digan algunos de los participantes:

La valoración te la hacen los propios presos, que te encuentran por el pasillo y dan las

gracias a Elisabeth por su actuación y me dicen a mi que los cuentos que más les han gustado son La rebelión del cuerpo (Albert) y Juan Bobo (contado por mi). Lurdes la bibliotecaria, encantadora, con ganas de hacerles actividades y condicionada o limitada con la actitud negativa o casi boicoteadora de los funcionarios penitenciarios, no todos, pero sí la mayoría.

Margarita Borràs

Sólo decir que me sentí muy bien, que fue íntima y agradable, y que al margen de todas las cosas que pueda tener de criticable una prisión me sorprendió gratamente la

dedicación del equipo humano que trabaja allí, un programa de actos culturales por Sant Jordi, aquellos inmensos dibujos en telas colgados por la prisión...nada que ver con las prisiones de las películas que era el único referente que hasta ahora tenía.

Albert Marqués

Està ben clar que la conversa que suposa l'intercanvi que es genera al voltant d'un conte, és un motor de comunicació amb una força insospitada si no l'has conegut abans. El món dels homes que viuen en aquesta presó i jo no tenim res a veure, a part dels transports i alguns espais públics poca cosa més compartim; ni tan sols tenia gaire idea de quin aspecte tindrien i fins i tot em va sorprendre no veure'ls tots vestits amb un

uniforme de colors cridaners. En canvi, al voltant del

conte, ens vam entendre molt bé i la conversa va ser molt fluida i enriquidora. Una bona tarda de tertúlia amb uns bons contertulis; o potser és que el tema al voltant del qual la vam fer petar era prou interessant per a tots plegats.

En definitiva, que per a una "cuentista" com sóc, convençuda de que el fet narratiu és i ha de ser un diàleg, una conversa, la presó em va resultar ser una prova feafent del meu convenciment. Vaig trobar que era un lloc ideal per a practicar aquest tipus de conversa: un grup de gent que necessita conversar, que vol bescanviar sensacions i sentiments, que li cal furgar sobre la seva humanitat.

Sessi Sitjà

Tal com es crea una meravellosa perla de llagrimas de ceba dintre d'una cloïssa, un temps-espai magic va succeir entre les reixes de la preso dels Quatre Camins. Fenomen narratiu en estat pur amb un Rafael espontani que ens regalava un conte ple de poesia. Una genuina mostra de la veritable necessitat humana de compartir tresors, moments, paraules o l'or del nostre temps.

Ferran Martin

La sessió de contes a QC, va anat força be malgrat era un grupet reduït. L'ambient i el clima era relaxant i agradable, jo m'ho vaig passar molt be i amb el Ferran va anar super be, ens vam complimentar força.

Una experiència "tope", quan vulguis ens hi tornem a posar, vale ?

Neus Juvillà

Uno de los formadores del centro y la bibliotecaria mencionaron que habían visto como los internos eran transportados a otros mundos y como habían vivido esos momentos como una ventana abierta de posibilidades. El buen cuento siempre transporta a otro mundo, pero en este caso fue especialmente relevante.

La participación en las historias fue plena, seguían las vicisitudes de los cuentos con verdadero fervor, los comentarios al acabar cada cuento eran pertinentes y uno de los oyentes se atrevió a explicar un cuento delante de todos, y otro de los internos cuando ya habíamos acabado y quedábamos unos pocos.

Ignasi Potrony

Després de travessar passadissos, reixes i forrellats, va arribar l'hora de contar... Una vegada superat el nerviosisme inicial, i mentre contavem, veient les cares i els ulls d'aquells homes, en vaig oblidar per complert del lloc on estava. Serà la màgia dels contes? Molt interessant.

Blai Senabre

En la pequeña biblioteca del centro, que por cierto se nutre solamente de donaciones, se realizaron las sesiones. Sentados en círculo. Muy cercanos. Un promedio de 30 personas. Hombres de diferentes edades, nacionalidades, lenguas y tradiciones puestos en una situación diferente, tal vez nueva para ellos, con toda la disposición de escuchar, de disfrutar, tanto que las sesiones se alargaron más allá de los 60 minutos de rigor.

Una gran experiencia de la que han quedado muchas anécdotas, la certeza de que nos podemos organizar y sobre todo muchas ganas de repetir.

Martha Escudero

La narració oral a les escoles i IES de l'Eixample

El curs 2001/2002 es va iniciar un projecte per fer entrar la narració oral a les escoles de l'Eixample, concretament a les classes de cinquè i sisè de Primària. Amb la presència de diferents narradors, els nois i noies exercien d'oients tot descobrint una nova dimensió de la parla, desconeguda per a molts fins llavors. Amb la paraula i la veu dels narradors, els contes feien acte de presència a les aules, s'escolaven per les oïdes dels alumnes fins a quedar fixats al seu interior. Durant un període de temps d'una hora aproximadament, ulls i orelles eren convidats a llegir un complex text fet de so i de silenci, de llenguatge corporal i de gest, de ritme, de diferents velocitats, de timbres variats. A poc a poc els contes s'emparaven dels nois i noies i deixaven algunes restes a les seves memòries, i els oferien una estona agradable que difícilment s'esborraria del seu record. Les sessions proposades van ser de *Contes de tots colors*, amb tres narradors d'orígens

diferents explicant contes de la tradició oral de les seves terres.

El curs 2002/2003, el projecte es va engrandir i els contes van entrar als IES i van anar a parar a les orelles dels alumnes de Primer d'ESO, alguns dels quals ja havien viscut aquesta experiència quan eren als darrers cursos de Primària. Nois i noies rebien de bon grat la visita dels narradors ja coneguts amb anterioritat i s'afanyaven a explicar-ne la les meravelles als companys i companyes que no havien tingut aquesta sort. A primària es van

explicar *Contes a dues veus*, contes a dues llengües, amb dues narradores explicant contes sobre dones fetilleres, de la tradició oral i literaris. A primer d'ESO, *Contes de tots colors*.

El curs 2003/2004 l'experiència va arribar fins al segon curs d'ESO amb la mateixa bona acollida per part de nois i noies, la major part dels quals eren reincidents. A 5è i 6è de primària es van explicar *Animalades a dues veus*, dos

narradors expliquen contes protagonitzats per animals, a primer d'ESO, *Contes de tots colors* i a Segon d'ESO, *Històries de veïnat*, amb dos narradors explicant llegendes urbanes i històries extraordinàries.

A més dels contes per als tres grups es van recomanar eixos de treball i bibliografia per treballar a l'aula.

Roser Ros

Tants contes, tants móns

La Fundació Caixa de Girona va iniciar el seu tast de contes per a adults al Centre Cultural "Fontana d'Or", a Girona.

Durant cinc dijous, amb la sala plena (i amb oients drets) es va poder viure contes de diverses parts del món, en la veu de Martha Escudero, Yoshi Yoki, Noemí Caballer, Inongo vi-Makomé i Laura Rodríguez.

L'aflluència del públic diu molt del gust amb que van ésser rebuts els contes, i la bellesa de la sala que els va acollir ajudava a crear una atmòsfera especial.

29 de gener i 5, 12, 19 i 26 de febrer de 2004

Centre Cultural de Caixa de Girona "Fontana d'Or", carrer Ciutadans, 19. 17004 Girona.
Tel. 972 20 98 36

Ignasi Potrony

Un gran espacio de ocio

"LA COMEDIA", es una cafetería restaurante, situada en la parte nueva de Calahorra (Rioja), sito en la Plaza Montecompatri, 1, no muy lejos del corazón de la misma ciudad. Está constituida de una amplia sala perfectamente decorada, donde en un espacio reservado al comedor, se levanta un pequeño escenario para el espectáculo...

Desde el año 2002, el simpático dueño de "La Comedia", Esteban Alegría, cuenta que hizo montar el escenario para abrirlo a

diferentes actos culturales. A lo largo de este tiempo, "La Comedia" ha ofrecido trimestralmente, las representaciones teatrales, el recital de poesías y de música, las narraciones de cuentos, sin olvidar las exposiciones de pinturas...

En lo que respecta a nosotros los narradores, por "La Comedia" han desfilado ya muchas figuras nacionales de la narración. Un servidor puede dar fe de que el ambiente que se vive en ese espacio, es de lo más agradable que hay. Sentados alrededor de sus mesas y cenando, los oyentes escuchan interesados y agradecidos al narrador, mientras unas luces tibias iluminan débilmente sus caras.

Cada vez que descubrimos este tipo de espacios donde nos hacen algún hueco a la narración de cuentos, no podemos sino

agradecer la grandeza del espíritu y la
generosidad de sus dueños, y desear que
sobrevivan para mucho tiempo en beneficio
de ellos mismos y de la cultura oral...

Inongo-vi-Makomè

Cuentos enlatados

Las Ruleteras (Historias de buenas mujeres... de moral distraída) Doble CD

Algo poco habitual en el panorama "editorial" de nuestro país, un CD de cuentos para adultos, historias protagonizadas por "ruleteras". Una vuelta por los diccionarios nos deja la inconfundible sensación de que nuevamente alguien quiere ocultarnos el verdadero significado de esa palabra de sospechoso sabor latinoamericano.

Corazones Zurcidos en colaboración con el pueblo maya, con Manuel de Pedrolo, Isabel Allende, García Márquez, y Rojas González nos cuentan historias de "mujeres de moral distraída", de sus cuerpos, de sus almas, de sus pasiones y de las que ellas provocan.

Al igual que una fotografía es tan solo un apunte del animal fotografiado, unos cuentos grabados es tan solo un atisbo de la narración viva, pero es una buena alternativa eso de tener a los corazones zurcidos y enlatados para oírlos en los momentos en que nos sean precisos (y tal vez no estén ellos a mano y disponibles para aliviar tus ansias)

La música acompaña al mito maya y a los cuentos, se entrelaza la narración con la cumbia, la samba, la rumba, y por supuesto el bolero. Algunos cuentos quedan cerca de su autor, como Boca de Sapo, otros, como Erendira, han tenido que cambiar mucho para llegar a la palabra dicha.

En otros países hay productos similares, audiolibros, lecturas más o menos dramatizadas de novelas y/o cuentos, que sin embargo parecen no tener mercado en nuestra cultura, tal vez esta sea una modesta pero poderosa cuña.

José Luis Guerrero

(Este material se encuentra a la venta en Etnomusic (c. Bonsuccés, 6 a lado de la Rambla www.etnomusic.com) en la Llibrería Altaïr.)

llibres

n Manual del Rondallaire

Eulàlia BULLICH i Mercè MAURE

Barcelona: La Magrana 1996

Aquest "manual" pot ser una bona eina per a aquelles persones interessades en narrar contes tradicionals catalans als infants.

En la introducció fa un útil repàs de tot allò que cal tenir en compte a l'hora de contar.

Els contes estan ordenats per edats recomanades i venen acompanyats per un comentari de les autores i una fitxa on consta el tipus, la classificació, la versió de referència escollida, altres versions, l'edat recomanada i la durada aproximada. En alguns, s'afegeix un quadre comparatiu de les diferents versions.

Al final del llibre hi ha un quadre de classificació del repertori i una treballada bibliografia.

Tant pot ser útil per a particulars (pares, mares, avis, àvies, germans, cangurs...), com per a educadors (mestres,

monitors...) i narradors. La senzillesa i claredat d'exposició el fan molt abastable i entenedor, i la seva acurada sistemàtica pot ajudar a gaudir d'altres versions i a planificar les sessions. El recull de contes que es presenta va des de contes força coneguts (encara que no sempre en la versió més habitual) fins a contes molt bonics però no gaire coneguts.

Les autores són narradores orals i mestres d'escola pública en les etapes infantil i primària. També imparteixen cursos de narrativa oral als professionals que s'ocupen de la formació del nen.

Ignasi Potrony

n **El silencio de los árboles**

Eduard MÁRQUEZ

Una pequeña novela sobre un violín, el silencio, una guerra, una guerra cercana, en una ciudad sitiada que podría ser Sarajevo, pero que el autor no menciona, puede ser cualquier ciudad, cualquier guerra, podríamos ser cualquier de nosotros.

Una novela que conmueve, que emociona, personas que aman, personas que sufren, personas que hacen daño a los que aman por que ellos también aman.

La combinación es emocionalmente explosiva: amor a los hijos, a la esposa, al amante, a la música, a los cuentos, a la vida, y la posibilidad real de perderlo todo.

La historia se monta como un puzzle, una de las piezas grandes es un viejo luthier, despojado de casi todo por culpa de la guerra, de los hombres que las hacen, explica historias en el museo de música de la ciudad sitiada, a un grupo de supervivientes, que cada día acuden allí a escuchar, "impacientes por huir, durante un rato del hambre y del miedo".

Él cuida a sus oyentes, antes de que vengan

recorre las salas vacías del museo para asegurarse de que son seguras, después les cuenta, los salva por unos momentos del mundo atroz que ruge afuera.

Otras piezas del puzzle: las cartas que escriben los que asisten a escuchar los cuentos del luthier, a sus seres queridos, lejos de la guerra, contándole sus experiencias, entre ellas ese loco que cuenta cuentos: "Que alguien pueda contar historias así en medio de esta locura y que haya gente dispuesta a escucharlas me devuelve la confianza", "su voz resonando por la salas vacías, se convirtió en un hilo de luz, ... fueron unos momentos mágicos... Parece mentira que una simple historia pueda abrir tantas puertas", alguien compara sus cuentos con las semillas del hombre que plantaba árboles (otro hermoso cuento)

En algunos momentos no puedes leer, las lagrimas enturbian tu mirada, se te hace un nudo en lo más profundo, pensando, sintiendo. Esa vida podría ser la nuestra: un hijo, un violín, un gran amor, amores incompatibles, y los cuentos...

Muy recomendable para todo aquel que no tema ser conmovido, muy emotiva la importancia que los cuentos tienen en la trama. Una recomendación relacionada pero diferente: Eduard Marquéz buscó asesoramiento con un luthier de Barcelona: Xavier Vidal (www.luthiervidal.com), visitar la

tienda (curiosamente en el c/ Girona muy cerca de dónde se realizan las tertulias de ANIN), es una fiesta para los sentidos, la vista especialmente, me llena de paz ver todos aquellos instrumentos de formas curvadas, alineados, suspendidos en el aire, ese color de vida, de árboles...

Hi ha també la versió en català.

n **¡Nunca mais!**

VV.AA.

Pontevedra:
Kalandraka, 2003

<http://www.kalandraka.com>

Aquest àlbum il·lustrat recull la visió dels nens gallecs, testimonis directes, de la catàstrofe ecològica del Prestige. A través de dibuixos, collages, contes, poemes, jocs de paraules i endevinalles, els petits autors ens expliquen la seva percepció de la "marea negra" i les seves conseqüències, elaborant una particular crònica dels fets des de l'enfonsament del petrolier fins a la mobilització ciutadana per a fer front al desastre ecològic.

És un llibre de denúncia amb la veu dels més petits i a la vegada d'esperança per a un futur millor.

Noemí Caballer

Anuncis, suggestions,
propostes, contactes,
crítiques i d'altres....

La lletera

Amics,

M'ha interessat molt la versió que heu publicat a la revista n 7 de la coneguda faula de la lletera. De fet, en col·lecció i en tinc força. Com a bona afeccionada al tema, m'agradaria comunicar-vos que aquesta faula que molts hem conegut com si fos de La Fontaine, té un arbre genealògic força arrelat en el passat. A un dels llibres de contes àrabs més antics, conegut per "Calila e Dimna", hi ha narració anomenada (segons el seu títol castellà) "El viejo que vertió la miel y la manteca sobre su cabeza". L'any 1997, l'editorial francesa Arléa publicava un curiós llibre que posava de costat les dues faules amb el text en francès i en àrab. El volum forma part d'una col·lecció bilingüe franco-àrab anomenada "Quand deux fables se rencontrent".

Atentament,
Pepa Sanahuja

Gràcies per la teva informació, potser algu de nosaltres estaria interessat en fer una proposta d'aquest tipus a una editorial catalana?

Definicions

No sé si la revista n ha pensat en aquesta proposta de la Carolina de Blanes de donar un abecedari de definicions.

Mentrestant, proposo les següents :

Conte : històries que no sempre són mentides, qualsevol història curta, sigui literària o de tradició oral. Un conte contat és un contacte trobat.

Llegenda : diuen que les llegendes, contràriament als contes, parteixen d'una realitat, per això tenen moltes vegades noms de llocs o personatges reals. Però no sé perquè no es parla de la llegenda de Crist.

Mite : jo diria que els mites són històries que s'inventa la gent per explicar els misteris de la vida i de la creació. Se suposa que hi hem de creure, o que hi hem cregut. Es parla del mite d'Orfeu o de Edip, però no se per què no es parla del mite de Déu.. (També pot ser interessant saber que, en francès, «mite» vol dir «arna»)

Oralitat : tot allò que té a veure amb la paraula parlada, des de la interpretació (traducció oral) fins als contes narrats oralment. Cal no confondre-ho amb allò que fan els nens petits amb la boca ni amb el sexe oral .

En tinc més com aquests, si el consell de redacció està interessat puc fer tot un abecedari sencer. I si la Carolina en vol saber més, em pot enviar un e-mail. Estaré encantat d'oferir-li més definicions, i, si també ho vol, d'explicar-li uns quants contes, o llegendes i mites meus, que li faran gràcia!

Toni Cruelles
cruelles@hotmail.com
BCN

Graciès al Toni per les seves respostes gracioses i personals. Animm als lectors a afegir les pròpies definicions d'aquests termes.

Nosaltres proposem aquí, per ampliar el debat, dues anotacions d'estudiosos entorn al mite :

"...los mitos cambian a lo largo del tiempo junto a la sociedades que los cuentan, y lo suelen hacer de la mano de narradores de calibre excepcional, cuya misión es, precisamente, la de garantizar la supervivencia del patrimonio mitológico mediante su constante actualización, de modo que su mensaje ético, religioso o sapiencial esté

siempre a la altura de los tiempos, pero sin que ello vaya en detrimento ni del carácter memorable de la narración, ni de sus atributos puramente estéticos.”

“El mito de Jasón y Medea y el folklore”

PRADA SAMPER, José Manuel de

a: **Medeas. Versiones de un mito desde Grecia hasta hoy.**

Universidad de Granada 2003. Separata. P.27.

“Cada època reactualitza el mite interpretant-lo segons la ideologia dominant/... /La particularitat del mite és la de permetre aquestes lectures plurals i de sobreviure així a la volubilitat de les ideologies.”

“L’efficacité symbolique de Pinnocchio”

BOSETTI, Gilbert

a: **Pinnocchio. Entre le text et l’image.**

Bruxelles: P.I.E. Peter Lang, 2003. Pag. 24

Proverbis

Contestant a la proposta d’Ana García a l’últim número de la revista, proposo els proverbis següents per l’estiu

Juny:

Pel juny, la falç al puny

Juliol: Al mes de juliol a l’era hi fa bon sol

Agost : Cada cosa al seu temps, i les figues a l’agost

Setembre : Pel setembre, carbasses

Mari-Trini Rodriguez
Cornellá

Graciès Mari Trini, afegim nosaltres les que corresponen a la tardor, així anem fins al proper solstici !

Octubre : Quan l’octubre és finit, mor la mosca i el mosquit

Novembre : Novembre humit et farà ric

Desembre : Per Nadal, un pas de pardal

Qui en dóna més? No cal dir que totes les llengües són benvingudes !

Experiències

A part dels festivals i de les narracions a la Casa Elizalde, cafès, museus etc.. hi ha gent que fa experiències noves narrant en llocs més inaudits com autobusos, o fent una feina «social» amb gent sense feina, dones maltractades, etc.. M’agradaria saber-ne més..

Rosa Busquet
Corbera

Bona idea, fem una crida als lectors que sàpiguen d’experiències semblants. Ens encantaria publicar-les. Per començar, podeu llegir en «Mil i una» la relació de l’experiència que van tenir uns narradors a la presó de Quatre Camins. Pel proper número potser us parlem d’una altra experiència d’aquestes.

Testimonis

Seria maco que a cada número hi hagués una entrevista d’un narrador/a que ens expliqués com s’ho ha fet per muntar tal i tal projecte/ espectacle/ nova sessió de contes. Les dificultats artístiques i tècniques que hi va trobar, etc....

Jordi Pauet

També ens sembla una bona idea, només hem de pensar en l’espai.. De totes maneres, hi pensarem.

Contacteu-nos ! ja ho veieu.. tenim respostes per a tot.. o gairebé tot !

Envieu un missatge a l’Anin (anincat@wanadoo.es) , especificant que es per a la revista n.

El precio de un cuento

JoséManuel de Prada Samper

Hará unos treinta años, Johnny Cassidy, un hojalatero nómada que a la sazón vivía en el condado de Dublín, en Irlanda, le narró la siguiente historia a la folklorista estadounidense Artelia Court:

Érase una vez un joven caballero que salió a buscar cuentos, y se encontró con un anciano que sabía de esas cosas.

Dice:

–¿Anciano, me contará un cuento?

–Sí –le responde al joven caballero–, te contaré un cuento.

Y bueno, pues le contó un cuento extraordinario.

–Bueno –le dice al joven caballero–, págame el cuento.

–¿Cuánto quiere? –dice el chaval–. Era una historia extraordinaria.

–Oh, no –replica el anciano–, no quiero dinero, pero tienes que pagarme el cuento.

–Claro, pero si no acepta dinero no puedo pagárselo. Sin embargo, la que me ha contado era una historia extraordinaria, y le pagaré la suma que me pida.

–Bueno, cuando me pagues ese cuento – dice el anciano–, yo te contaré otro. Pero me lo tienes que pagar.

–Señor, no puedo hacerlo –contesta el joven caballero–, si no acepta dinero.

–Pues sí, no aceptaré dinero –dice–, pero te diré lo que voy a hacer contigo. Si no me pagas el cuento, te transformaré en un pájaro del cielo durante un año y un día.

Y eso hizo. Transformó al muchacho, digamos, en una golondrina del cielo, durante un año un día. Y pasado el año y el día, el anciano volvió a llamarlo.

–¿Has averiguado –pregunta– cómo pagarme el cuento?

–No, señor –dice el chavalín–, no lo he averiguado, a menos que pueda pagarle con dinero.

–No –replica el anciano–, el dinero no serviría para pagarme. Así que ahora te

transformaré en un pez del gran océano, durante otro año y otro día.

Y así lo hizo, y pasado el año y el día lo volvió a llamar.

–A ver –dice el anciano–, ¿sabes ya cómo pagarme?

–No, señor –responde él–, no lo sé, a menos que acepte el dinero.

–No –dice el anciano–, el dinero no serviría para pagarme. Vale, te transformaré en una corneja durante otro año y otro día.

Y lo hizo, el chavalín se convirtió en una corneja.

Resulta que hacía un tiempo frío de invierno, y aquella corneja, que era el chaval, voló cierta noche hasta una chimenea para posarse en ella. Y en la casa grande donde estaba aquella chimenea acababa de celebrarse una boda, y los ancianos se estaban contando cuentos alrededor del fuego. Un anciano acababa de terminar una historia, y otro le dijo:

–Bien estará que te paguemos por el cuento.

–Ah, por favor –dice el primer anciano.

–Bueno, por lo que nos has contado, que el Cielo sea tu morada –dice el otro, y la corneja no perdía palabra.

–¡Ya lo sé –dice la corneja–, si vuelve a llamarme, ya lo sé!

Transcurridos el año y el día, el anciano volvió a llamar a la corneja.

–A ver –dice–, ¿podrías pagarme ahora el cuento?

–Bueno, creo que sí, señor.

–Venga, dime –dice el anciano.

–Bueno, pues por lo que me contaste, que el Cielo sea tu morada –dice la corneja.

–Eso es –replica el anciano–, ¿dónde lo aprendiste?

–Bueno, pues antes de encontrar la respuesta pasé mucho tiempo de soledad –responde el chavalín–, y cuando la encontré, no pude aprenderla sino de otro como tú. (Court 1985: 206).

Podríamos dejarlo aquí, porque en este cuento están, inmejorablemente expresadas, casi todas las ideas que deseo transmitir en estas páginas. Como vamos a ver, nada mejor que un cuento para reflexionar sobre el arte de contar cuentos. Analicemos, pues, algunos detalles importantes del relato.

En primer lugar, detengámonos en la figura del narrador que aparece en este relato irlandés: es un artista, un creador. Para recalcar esto, el cuento lo presenta como algo más que un mago de las palabras. El viejo contador de cuentos es un mago en el sentido literal del término, capaz de cambiar la forma de otro ser humano, que es quizá el mayor poder que tienen los magos de los cuentos y las leyendas.

El relato presenta también al anciano como un hombre sabio en extremo, porque no se puede ser un gran narrador de cuentos sin ser también un sabio.

Como artista, el viejo narrador de nuestro cuento es consciente del valor de sus relatos. Su cuento es extraordinario, y por eso pide por él un pago justo.

El pago, sin embargo, lo pide en función de un código de valores para el cual el dinero es irrelevante. Es el código de valores que prevalece, en gran medida, entre los nómadas de Irlanda y Escocia, y también en

muchas culturas tradicionales del mundo. Según este código, cosas tales como impartir enseñanzas, realizar rituales curativos o, como en este caso, narrar historias, no se compensan con remuneraciones materiales, sino con una forma de reciprocidad e intercambio que es una de las bases del tejido social. Se trata, fundamentalmente, del principio solidario de "hoy por ti, mañana por mí", que, de hecho, es uno de los sostenes fundamentales de las sociedades que, por así decirlo, viven "en precario".

El joven caballero del relato irlandés pertenece a un mundo con valores distintos, en el que el dinero es la medida de todas las cosas. El hecho de que, brevemente, se le caracterice como "caballero" ya indica que el narrador del cuento se lo imagina como un miembro de la comunidad sedentaria, una comunidad apegada a sus posesiones, que desconoce los gozos de la vida itinerante. Así, el joven sabe

apreciar el valor estético del "extraordinario cuento" que el anciano le ha narrado, pero es incapaz de apreciar su valor como enseñanza, como vehículo de aprendizaje y progreso interior.

El viejo nómada, sin embargo, sí conoce el verdadero valor de lo intangible, y se propone enseñárselo al joven caballero. Lo hace lanzándolo a un proceso de transformaciones sucesivas. En esta versión el proceso es simétrico: primero un pájaro, después un pez, después otro pájaro. Podríamos imaginarnos una versión en que la secuencia fuese, por ejemplo: pez, ratón y pájaro, lo que daría al

joven caballero conocimiento de las cosas del mar, la tierra y el cielo. Porque el deseo del narrador no es atormentar al muchacho, sino ayudarlo a ver el mundo desde otra perspectiva, la perspectiva de lo pequeño, lo débil y, sobre todo, lo que no permanece siempre en el mismo sitio.

Se trata, en fin, de un proceso iniciático. Al final, el muchacho recupera su forma física, pero su espíritu ha experimentado un cambio profundo e indeleble. Y, lo que es más importante, después de días y días de soledad, en lo más crudo del invierno, ha encontrado la respuesta que buscaba, ha aprendido lo que el viejo narrador

quiere enseñarle, y lo ha aprendido, le dice a su maestro, "de alguien que era como tú".

Lo que el narrador espera por su cuento, es la salvación, en este caso la salvación espiritual. En una sociedad muy poco materialista, como la de los nómadas, es difícil imaginarse una recompensa mejor.

José Manuel de Prada Samper

"El precio de un cuento", en *Lazarillo*, 2ª época, nº 4, 2001, págs. 9-21

Una cosa es la escritura y otra cosa es el saber. La escritura es la fotografía del saber, pero no es el saber. El saber es una luz que está en el hombre. Es la herencia de todo aquello que nuestros antepasados han podido conocer y que nos han transmitido"

HAMADOU HAMPATÉ BÂ